

МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР – кенг оммани маънавий ва маър-й жиҳатдан тарбиялаш, уларнинг умумий маънавий савиясини юксалтириш, ижодий қобилиятларини ривожлантириш, бўш вақтларини самарали ўтказишга кўмак берувчи тадбирлар тизимини ифодаловчи т. М.м.и. мазмуни, мақсад-муддаолари ҳар бир замон ва маконнинг ижтимоий , сиёсий, иқт-й, мад-й-маър-й, ғоявий, мафкуравий хус-ятларига чамбарчас боғлиқ ҳолда шаклланади. М.м.и. т.си кенг маънода ўқув муассасалари таълим-тарбия масканлари, клублар, ахборот-ресурс марказлари, мад-т ва истироҳат боғлар фаолиятини қамраб олади. Бунда музей, кинотеатр, театр ва б. мад-й-маър-й муассасалар, ш-дек, ОАВ (газета, журналлар, Интернет, радио, ТВ) муҳим ўрин тутadi. А.лар ўтиши билан М.м.и. муассасаларининг кенг тармоғининг ташкил этилиши, уларнинг ўсиши ва такомиллашуви билан унга раҳбарлик қилиш жараёни ҳам мукамаллашиб борган. Инсон дунёқарашини шакллантириш, маън-й-ахлоқий тарбия, ғоялар тарғиботи, иқт-й билимларнинг илмий-техникавий тарғибот-ташвиқоти, эстетик ва жисмоний тарбия, бадий ҳаваскорлик, мад-й дам олишни ташкил этиш, ёш истеъдодларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш М.м.ининг турли йўналишларидир. Эзгулик ва меҳр-оқибат, улуғворлик ва гўзаллик, виждонийлик ва меҳр-шафқат, бошқаларга ҳурмат ҳамда табиат билан уйғунликни сақлаш каби маънавий хислатлар ҳар бир кишига аста-секин, тадрижий равишда М.м.и. орқали сингдириб борилади. М.м.и. жараёнида ўқув ва клуб муассасаларида анъанавий шакллар (сухбат, мулоқот, маъруза, спектакль, концертлар, шеърхонлик) билан бирга мавзули кечалар, китобхонлар конференциялари ва б. тадбирлар уюштирилади. М.м.и. бўйича мутахассислар университетлар, педагогика ва мад-т ин-тлари, мад-т ва санъат коллежларида тайёрланади. Собиқ Иттифоқ даврида маън-й-маър-й ишлар тоталитар-мафкуравий фаолиятнинг мустақил соҳаси сифатида шаклланган бўлса-да, маъ-ят-маърифат масалаларига нотўғри муносабат юритилган, унга сарфланadиган маблағ доимо бошқа соҳалардан кам бўлган. Инсоннинг тўлақонли ҳаёти учун зарур бўлган мактаблар, кутубхоналар, театр ва б. маъ-ят ўчоқларини кўпайтириш, улар шароитини яхшилаш масаласига жиддий эътибор берилмаган. Истиқлол даврида миллий ғояни шакллантириш, анъаналарни қадрлаш, урф-о.лар, миллий кадриятларни тиклаш борасида улкан ишлар амалга оширилди. Маъ-ят ва маърифат соҳаларида фаолият юритаётган ўқитувчилар ва шифокорлар, олимлар ва зиёлилар, мад-й оқартув муассасалари ва б. соҳалардаги мутахассисларнинг ижодий фаолияти учун кенг имкониятлар яратилди. Шу билан бирга, Президент И.А.Каримов таъкидланганидек, **“Маънавий-маърифий соҳада истиқболни фақат бу соҳа одамлари яратмайди, балки бу ишни тизим бажаради. Тизим яратилса, иқтидорли ижрочилар энг муҳим жойларга қўйилса – иш юришиб кетаверади. ...Бу тизим марказида маънавият, ахлоқ-одоб, маърифат каби ўлмас кадриятлар турмоғи керак”**. Истиқлол йилларида замон, ҳаёт талабига биноан маън-й-маър-й ишларни янги, давр талаби ва манфаатларига мос такомиллашган тизими шакллантирилди. Бунда таълим тизими, музейлар, мад-т уйлари ва саройлари, ахборот ресурс марказлари,

мад-т ва истироҳат боғлари оммавий муассасалар сифатида миллионлаб аҳолига маън-й-маър-й хизмат кўрсатмоқдалар. Республика «Маънавият ва маърифат маркази» (1994) ташкил этилди ва унинг вилоятлар, туманлар ва шаҳарлардаги бўлимлари ишга туширилди. Марказга Республика Маъ-ят ва маърифат кенгаши раҳбарлик қила бошлади. ЎзР Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маър-й ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги қарорига биноан Республика Маънавият ва маърифат кенгаши фаолияти ҳамда таркибий тузилиши қайта кўриб чиқилди. Республика Маънавият ва маърифат кенгашининг илмий-амалий йўналишда фаолият олиб борадиган ва давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириладиган “Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази” ташкил этилди. Республика Маънавият ва маърифат кенгашининг амалий тарғибот йўналишида фаолият олиб борадиган Республика Маънавият тарғибот маркази шакллантирилди. Барча вилоятларда ҳокимларнинг маън-й-маър-й ишлар бўйича ёрдамчилари фаолияти йўлга қўйилди. Республикадаги маҳалла оқсоқоллари ва фуқаролар йиғинлари раисларининг маън-й-маър-й ишлар бўйича маслаҳатчилари тизими шакллантирилди. М.м.и.ни ривожлантириш ва самарадорлигини ошириш борасида бир қатор ижобий чора-тадбирлар амалга оширилди. Республиканинг барча вилоятлари, йирик шаҳар ва туманларида фаолият юритаётган маън-й-маър-й муассасалар иштирокида катта халқ сайиллари, ҳосил байрамлари, «Мустақиллик», «Наврўз», «Меҳржон» байрамлари, «Шарқ тароналари» халқаро фестивали, хонандалар, раққосалар, энг яхши касб усталарининг кўрик танловлари, «Ўз-н Ватаним маним», «Энг улуғ, энг азиз», «Келажак овози» ва б. кўрик-танловлари ўтказилмоқда. Юртимизда маън-й-маър-й муҳитни янада яхшилаш, минг йиллар мобайнида унинг бағрида сайқалланиб келаётган ибратли анъана ва қадриятларни тарғиб-ташвиқ этиш борасида кўплаб тадбирлар ташкил этилмоқда. Шу мавзуда илмий-оммабоп, публицистик асарлар, хужжатли фильмлар ва телекўрсатувлар яратилиб, турли кўرғазмалар ташкил қилинмоқда. Бу соҳадаги М.м.и.нинг йўналиши ҳар бир киши онги ва қалбига миллий ғояни сингдириш, баркамол авлодни вояга етказиш, эзгулик, бағрикенглик, инсонпарварлик, меҳр-оқибат, имон-эътиқодни тарбиялашга, маъ-ятнинг миллий-этник асослари ва замонавийликни уйғунлаштиришга қаратилган.